

Rozhovor s ředitelem Městské knihovny Nymburk Janem Červinkou

Rozhovor vznikl v rámci projektu „Posílení úrovně sociálního dialogu v odvětvích a podpora adaptace odvětví na změny“. Jedním z jeho cílů je posílit digitální kompetence pracovníků veřejných knihoven. Úvodní fází této aktivity byl rozsáhlý průzkum, který zmapoval úroveň digitálních dovedností knihovníků. Výsledky ukázaly, že v řadě klíčových oblastí mají knihovníci stále rezervy a že úroveň digitálních kompetencí se liší podle věku, velikosti knihovny i pracovního zařazení.

V následujícím rozhovoru jsme se proto zeptali ředitele Městské knihovny Nymburk, **Jana Červinky**, jak tuto problematiku vnímá, jaké digitální služby nabízí svým uživatelům a jak připravuje svůj tým na digitální budoucnost.

Čím si vysvětlujete, že průzkum ukázal slabší úroveň digitálních kompetencí u knihovníků?

Myslím, že knihovny jsou obecně limitovány nízkými platy. To samozřejmě ovlivňuje i strukturu zaměstnanců. Do knihoven často nenastupují lidé z oborů, kde jsou digitální dovednosti na vysoké úrovni, protože si mohou najít lépe placené uplatnění jinde. Výsledkem je, že v knihovnách chybí část odborníků s technickým nebo IT zázemím, kteří by mohli posouvat digitální služby rychleji dopředu.

Jak se tato situace odráží v každodenní praxi knihoven?

Často to vede k tomu, že mnoho pracovníků přichází spíše proto, že je baví knihy a kultura, a digitální kompetence si musí doplňovat až během praxe. To klade větší nároky na vzdělávání a na podporu ze strany vedení.

Jakou roli by podle vás měla knihovna sehrávat v digitální době?

V tomto smyslu vnímám knihovnu jako informačního rozcestníka. To znamená, že se musíme dobře orientovat v digitálním světě a umět lidem poradit – ať už sami odpověď známe, nebo je alespoň nasměrujeme tam, kde potřebné informace získají. To je moje dlouhodobá vize a cíleně pracuji na tom, aby byl můj tým schopen tuto roli naplňovat. Mým cílem je, aby se lidé na knihovnu mohli obrátit v podstatě s čímkoliv – od pomoci s datovou schránkou až po radu, jak si dobít kredit v mobilu. Snažím se kolegyním vštěpovat, že se mají pokusit zodpovědět každý dotaz, a pokud sami nevědí, využít znalostí ostatních. Důležité je také vytvořit si jednotný postup a interní pravidla, jak ke komunikaci se čtenáři přistupovat. Aby se tato role knihovny postupně dostala do povědomí veřejnosti, je zapotřebí dlouhodobé práce a důslednosti. Tento proces u nás právě probíhá a snažím se ho trvale posilovat.

Vědí uživatelé, že knihovna je místo, kde mohou získat digitální kompetence a zda je tak využívají pro řešení konkrétních situací?

Ano, rozhodně. Knihovny si už lidé spojují s celou škálou služeb, nejen s půjčováním knih. Patří sem i digitální služby, vzdělávací aktivity a další programy. V poslední době se knihovnám věnuje více

pozornosti v médiích a také ve veřejné debatě, což přispívá k jejich lepšímu obrazu. Současně ale platí, že knihovny musí tuto roli dál posilovat a digitální vzdělávání pevně začleňovat do své nabídky.

Zapojila se vaše knihovna do některých projektů zaměřených na digitální vzdělávání?

Ano, například do projektu Moudrá sovička. Jde o rozsáhlou celorepublikovou iniciativu, kterou podporují významné nadace a instituce a která je zaměřená na posílení digitálních kompetencí seniorů. Do projektu jsme vstoupili hned od začátku a zájem o něj je obrovský – senioři se hlásí opakovaně a oceňují jak samotná školení, tak i individuální poradenství.

V čem vidíte hlavní přínosy projektu?

Velkým plusem je, že projekt stojí na síti vyškolených odborníků a dobrovolníků. Lektori jsou profesionálové, kteří umí pracovat se staršími lidmi, a to účastníkům dodává jistotu. Silnou stránkou je i celorepublikové pokrytí a možnost zapojení dobrovolníků, například studentů středních škol, kteří prošli školením. V naší knihovně se navíc v rámci projektu proškolily dvě kolegyně, které jsou dnes zdatnější při práci se seniory i v digitální oblasti.

Jak projekt vnímáte z dlouhodobého pohledu?

Moudrá sovička má silnou značku, nabízí stabilní zázemí, kvalitní metodiku i finanční podporu. Proto ho pravidelně zahrnujeme do naší propagační agendy. V knihovnictví se o podobné iniciativě mluvilo už dlouho, ale až teď se podařilo vytvořit skutečně funkční a široce dostupnou síť. Jsme přesvědčeni, že v této spolupráci chceme pokračovat i do budoucna – ať už v současné podobě, nebo v trochu jiném organizačním režimu.

Věnujete se v knihovně i tématu umělé inteligence?

Ano, už druhým rokem se tomuto tématu aktivně věnujeme. Pro veřejnost jsme připravili cyklus přednášek, který jsme nazvali „Společně do světa AI.“ Spolupracujeme také se středními školami, pro které jsme uspořádali praktické workshopy zaměřené na práci s nástroji využívajícími AI.

Máte s AI spojené i další plány do budoucna?

Ano, rád bych u nás v knihovně vytvořil neformální klub zájemců o umělou inteligenci. Měl by to být prostor, kde si lidé budou moci navzájem sdílet tipy, zkušenosti a postřehy – tedy takové učení formou sdílení. Klub by vedl někdo z týmu knihovny, případně zapojený dobrovolník.

Jak jste na tom s podporou digitálních služeb státu?

Pokud jde o digitální služby státu, v této oblasti máme zatím určité rezervy. Agendu e-governmentu se nám dosud nepodařilo plně začlenit do nabídky knihovny. Některé kolegyně s tímto tématem pracují bez potíží, jiné se raději soustředí na oblasti, které jsou jim bližší. Mým cílem ale je, by alespoň základní rámec služeb e-governmentu ovládal každý člen týmu knihovny a dokázal ho předat i zájemcům z řad veřejnosti.

Jakým způsobem podporujete interní vzdělávání?

Svůj tým ve vzdělávání podporuji, mohou se účastnit školení podle svého uvážení a možností knihoven. Spousta školení se také přesunula do online prostoru, což je pro nás určitě výhodné. Jezdíme se také pravidelně inspirovat do jiných knihoven, i když letos na to zatím nebyl čas. V rámci interního vzdělávání se snažím pro zaměstnance zvát zajímavé odborníky, kteří se věnují aktuálním

tématům často právě spojenými s digitálními kompetencemi. Učíme se také sdílením zajímavých odkazů, zkušeností s nástroji, službami apod. Část týmu je konzervativnější, část flexibilnější a v případě naší knihovny nemohu potvrdit, že by to bylo způsobeno věkem. Ke kolegyním přistupuji individuálně, každý má jiné zájmy a dovednosti, ne vždy nutně související s digitálním vzděláváním. Na jedné straně je důležité tyto talenty využít ve prospěch knihovny, na druhé straně je nutné udržet a dále posilovat roli knihoven jako informačních center.

A jak vidíte svou roli?

Snažím se, aby kolegyně věděly, že má smysl investovat čas i energii do svého vzdělávání. Každý má možnost rozvíjet se podle toho, co ho zajímá a baví. Zároveň je pro mě důležité, aby se zkušenosti v týmu sdílely – když se něco naučí jeden, měli by z toho mít užitek i ostatní. Ředitele vnímám spíše jako toho, kdo nastavuje směr, dokáže lidi povzbudit, a hlavně jim dává prostor, aby se mohli posouvat dál a růst.

Jaké centrální digitální služby knihoven považujete osobně za nejpřínosnější?

Jako velmi přínosnou a perspektivní službu vnímám portál Knihovny.cz. Sám ho často používám a doporučuji ho i ve svém okolí. Je to jednoduchý, spolehlivý a funkční nástroj, který se pro mě stal primárním vyhledávačem. Oceňuji, že díky němu se člověk snadno dostane k informacím napříč fondy českých knihoven, což je obrovská výhoda nejen pro odborníky, ale i pro běžné uživatele. Službu se samozřejmě snažíme propagovat i směrem k veřejnosti.

Jak obecně hodnotíte metodickou pomoc ze strany odborných institucí?

Každá metodika, standard nebo doporučení je pro mě určitým záchytným bodem. Patří sem například Standard pro dobrou knihovnu, který využíváme v mnoha směrech a který nám pomáhá nastavit kvalitu služeb. Problém ale vidím v tom, jak se informace o těchto materiálech sdílí směrem k odborné veřejnosti. Dokumentů a podkladů je opravdu hodně a některé snadno zapadnou. Přínosné by bylo, kdyby nově vzniklé materiály byly vždy krátce představeny – například formou prezentace, shrnutí nebo webináře. Zkrátka zdůraznit, co dokument přináší, proč je důležitý a jak může být knihovnám užitečný.

Co byste ještě ocenil?

Myslím, že stále ještě existují mezery v informačním servisu – jak v samotném způsobu, tak i ve frekvenci informování. Ocenil bych častější souhrny nejnovějších informací a dostupných materiálů. Velký význam by mělo i přehledné úložiště těchto materiálů. Mělo by být strukturované a snadno dostupné tak, aby v něm ředitelé, vedoucí pracovníci i běžní zaměstnanci knihoven snadno našli vše, co potřebují.

A jak vnímáte nově vzniklou metodiku k digitálním kompetencím?

Minimálně jako téma, kterému se musíme věnovat. Digitální kompetence se týkají všech knihoven – malých i velkých – a metodika jasně potvrzuje, že jde o oblast, kterou nemůžeme přehlížet. Pro mě je to i argumentační opora směrem ke zřizovateli: mohu se odvolat na to, že se jedná o prioritní téma a že má smysl do něj investovat. Zároveň metodika pomáhá při obhajobě rozšíření služeb, ukazuje trendy a poskytuje inspiraci. To považuji za velký přínos. Oceňuji systematičnost příručky, která mi vyhovuje.

Myslíte, že tato příručka najde uplatnění ve vaší knihovně?

Určitě ano. Metodiku chci sdílet se svými kolegyněmi, aby si z ní mohly vzít inspiraci pro vlastní práci. Pro mě osobně je zajímavá hlavně část věnovaná motivaci týmu – tam nacházím tipy, které mohu využít v praxi. Zároveň bych ocenil, kdyby se v budoucnu objevilo více navazujících aktivit – například další kampaně, vzdělávací programy nebo iniciativy, které by metodiku ještě více přiblížily praxi knihoven. Materiál vnímám jako dobrý základ, na kterém lze dál stavět, a určitě ho u nás využijeme.

Děkuji za rozhovor!